BORPATIKA
8060 Mór, Lővárda u. 3.
Borászati szakbolt
Borászati
• gépek, • eszközök
• kezelőanyagok
• labor vizsgálat
• szakkönyvek
Mezőgazdasági gépalkatrészek
• MTZ
• New Holland stb.
• Tehergépkocsi alkatrészek
• Mg-i munkagép alkatrészek
Telefon: 06/30/380-5980
E-mail: galga89@axelero.hu

MÓR ÉS KISTÉRSÉGE KÖZÉLETI ÉS INFORMÁCIÓS LAPJA
Ön is írhat nekünk!
EZERSZÓ
EXKLUZÍV KÜLÖNSZÁM
MEGJELENIK 10.000 PÉLDÁNYBAN INGYENESEN
2003. ÉVI KÜLÖNSZÁM

Brindisi Szent Lőrinc Borrend
2001 MÓR
Elnök nagymester: Tálos Tamás
Kancellár: Molnár József
Cím: 8060 Mór Zrínyi u. 36.
Telefon: 22/404-143
'Nincs erősebb kapocs, mint a jó bor tisztelete és szeretete'

BEMUTATKOZIK A MÓRI BORVIDÉK

Hazánk 22 borvidéke közül méretében a kisebb, hírnevét tekintve a jelentősebb borvidékek közé tartozik a Móri borvidék. Bár múltja a történelmi időkbe tekint vissza, hatályos bortörvényünk 1996-tól mondja ki, hogy e borvidékhez Mór, Pusztavám, Söréd, Csókakő, Zámoly és Csákberény I. és II. osztályú szőlőkataszteri besorolású határrészei tartoznak. A Vértes és Bakony völgyében fekvő települések életében a múltban meghatározó szerepet játszott a szőlő- és bortermelés. Alapvető hatása volt az emberek megélhetésére, gazdagodására, az egyes települések fejlődésére. Évszázadokon át a szőlő műveléséhez és a borkészítéshez igazodott az itt élő emberek természetes életritmusa, és ehhez kapcsolódott számos ünnep, társadalmi esemény és kulturális hagyomány is. A modern kor beköszöntével a bortermelés gazdasági jelentősége visszaszorult, de Mór és a borvidék települései arculatában, identitásában, turisztikai vonzerejében, építészeti emlékeiben, a hagyományok őrzésében, a mindennapi emberi kapcsolatokban továbbra is óriási jelentősége van a szőlőművelésnek és a borászatnak. Kiadványunk ezt kívánja a Tisztelt Olvasó figyelmébe ajánlani.

KIS BORTÖRTÉNELEM

A történelmi tapasztalatok is igazolják, hogy a jó bor sokkal több, mint egy alkoholtartalmú ital. A bor önállóan fogyasztva vagy az ételek kísérőjeként az ízélményt megsokszorozva olyan hatással bír, amit egyetlen más ital sem képes helyettesíteni. A bortermelés gyökerei az emberiség hajnalára, az első ókori civilizációk megjelenéséig nyúlnak vissza. Bort bizonyíthatóan fogyasztottak Babilon lakói és szinte valamennyi ókori nép. A görögök szümpóziumnak nevezett esti rendezvényeiken rendszeresen hódoltak a bor istenének, és a római lakomák is elképzelhetetlenek voltak borivás nélkül. Plinius ókori történetíró "Historia Naturalis" című művének szőlészet-borászat témájú XV. kötetében már 80 jelesebb szőlővidéket és száznyolcvan borfajtát írt le. A Biblia is számos helyen említi a szőlőt és a bort, többek között a példabeszédekben is. A régi időkben a bor nemcsak szomjat csillapító ital, hanem gyógyszer is volt az egyes betegségek ellen, az újbort frissítőként, az óbort pedig orvosság gyanánt itták. Jól tudták és alkalmazták, hogy a sérüléseket borral megtisztítva meg lehet előzni a fertőzéseket. Az ókorban és a középkorban a járványok ellen szintén a bor jelentette a legnagyobb védelmet, többek között ezért itattak a hadvezérek ütközet előtt és után bort a katonáikkal. A középkori Európa országaiban - ahol az éghajlat lehetővé tette - mindenütt folyt szőlőművelés, bortermelés és borkereskedelem. Nemzedékről nemzedékre csiszolódtak és öröklődtek a borászati hagyományok, az eszközök és módszerek. A szőlőnemesítés és az egyre fejlődő borászati eljárások sok kiváló szőlő- és borfajta megszületését eredményezték, és országonként, szőlővidékenként kialakult a számos elemet - pl.: művelési módot, érlelési technikát, építészeti stílust, borászati és kiegészítő eszközt, fogyasztási módot stb. - magában foglaló jellegzetes borkultúra. Ez a folyamat hazánk területén is végbement, hiszen már a honfoglalást követően, a 11-12. században kialakultak a mai főbb borvidékek határai és megjelentek a magyar borászatra jellemző jellegzetességek.

A BORTERMELÉS MÚLTJA A MÓRI BORVIDÉKEN

A Móri borvidéket a szakma ismerői a fiatalabb borvidékek közé sorolják annak ellenére, hogy már a 11. századtól folyt bortermelés az akkori csókakői uradalom területén. E dombos vidék mérsékelten meleg és mérsékelten száraz, meleg telű éghajlati adottsága és a lejtős területek talajviszonyai kedveztek a szőlőművelésnek. Írásban először Csák Miklós nagyúr örökhagyó levelében 1231-ben említik a vajali (ma Mór külterülete) és a csákberényi szőlőket. A tizedben, majd kilencedben beszedett kötelező jobbágyi terményszolgáltatásban e vidéken első helyen már a 14. századtól a szőlőbor állt, és egyre jelentősebbé vált a borkereskedelem is. A 16. század első felében az akkori földesurak előjoga volt a borvidéken az első borkimérések alapítása. A 150 éveig tartó török uralom, az állandó hadműveletek miatti lakosságfogyás e vidéken a szőlőművelést is rendkívül hátrányosan érintették, így újabb borászai fejlődés csak a török 1687. évi kiűzése után következett. A fellendülésben jelentős szerepe volt a 18. század elején a Hochburgok, majd a Lambergek által a környékre telepített kapucinus rendnek és német telepeseknek, akik magukkal hozták korszerűbb eszközeiket és fejlettebb munkakultúrájukat. A móri kapucinusok szoros kapcsolatban álltak tokaji rendtársaikkal, akik a hagyomány szerint szőlővesszők küldésével segítették a szőlők újratelepítését. Bár a legfontosabb szőlőterületek akkor Csókakőn voltak, 1758-ban Mór mezővárossá válásában minden bizonnyal a szőlészet-borászat fellendülése is szerepet játszott. E korszakban a környék szőlőtermelő parasztjai évtizedeken át küzdöttek a Lamberg-uradalommal terheik enyhítéséért és a szabad borkimérés jogáért. 1791-ben ez a konfliktus a borkimérés eltiltását követően lázadássá fajult, sőt a móri parasztok jogaik védelmében közvetlenül I. Lipót császárhoz f o r d u l t a k .
A népmozgalmat végül 700 katona kirendelésével, és számos résztvevője bebörtönzésével törte le a vármegye nemesi vezetése.
A történelmi feljegyzések tanúsága szerint 1834-ben szüreteltek először a borvidéken aszúbor minőségű szőlőt. A 19. században a Móri borvidék borai jó szállíthatóságuknak köszönhetően egyre nagyobb mennyiségben kerültek az osztrák kimérésekbe, sőt még az osztrák császári család asztalára is került belőle. A hagyomány úgy tartja, hogy a nászéjszakán elfogyasztott Ezerjó jótékony hatása biztosítja a fiúgyermek áldást, ezért a népes osztrák uralkodói családban gyakran sorra kerülő frigyek alkalmával elmaradhatatlan ajándék volt az üveg móri bor. A paraszti termelők helyzetét a század második felében jelentősen javította, hogy 1868-ban eltörölték a szőlődézsmát, bár a földesurakat kártalanítaniuk kellett. Ebben az időszakban a móri bor eladási ára olyan magas volt, hogy a magyar borok közül csak a tokaji borok előzték meg. Ez a kedvező időszak az 1875-80. közötti filoxéra-vészig tartott, mely elpusztította a szőlőültetvények jelentős részét. E század végén az állami segítséggel megvalósított újratelepítéseknek köszönhetően indulhatott meg az újabb fejlődés. A móri borokat, így a Móri Ezerjót a 20. század elején bécsi borkereskedők ismét nagy mennyiségben szállították Ausztriába. Bár a vidék első hegyközsége 1882-ben Csákberényben jött létre, 1901-ben az akkori móri képviselőtestület kérelmezte először a hatóságoktól, hogy önállóan is nevesítsék a móri borvidéket. A 20. század első felében bekövetkező fejlődésnek köszönhetően Mór még inkább a környék központjává vált és 1928-ban végre rendeletbe iktatták a Móri borvidék létrejöttét is. A fellendülésben az 1930-as évek elején a világgazdasági válság okozott komoly visszaesést. Az értékesítési nehézségek megoldására megalakult a Mórvidéki Egyesült Bortermelők Rt., majd 1934-ben a móri borok népszerűsítése céljából megtartották az első Móri Bornapot. A gondok ellenére a II. világháborúig a lakosság legnagyobb jövedelemforrása a bortermelésből és az ehhez kapcsolódó különböző szakmákból származott.
A II. világháborút követően készült értékelés szerint hazánkban a legjobb állapotú szőlők a soproni és a móri borvidékeken voltak, de az egyéni borosgazdákra mégis nehéz idők következtek a beszolgáltatási rendszer bevezetése és az erőszakos kollektivizálás miatt. Az új termelési rend jegyében 1949-ban alapították meg a Móri Állami Gazdaságot, majd 1950-ben megalakult a móri Szőlészeti Kutatóintézet. Létrejöttek a szőlőtermelést is folytató mezőgazdaság termelőszövetkezetek is, melyek 1960-ban Kossuth Tsz néven egyesültek. A szocializmus időszakában a Móri borvidéken a nagyüzemi szőlő- és bortermelés vált jellemzővé, emellett a szövetkezeti szakcsoportokban folyt jelentősebb mennyiségű szőlőtermesztés. Az 1970-es, 80-as években a borvidéken a szőlőművelés, feldolgozás modern technológiai hátterét, a szükséges tárolókapacitásokat és az értékesítési lehetőségek jelentős részét a Móri Állami Gazdaság biztosította. Az 1990. évi rendszerváltást követően az Állami Gazdaságot és a Kossuth Termelőszövetkezetet felszámolták, borászati kapacitásait megszüntették, így a borvidék sorsa újra a helyi döntéshozók és az egyéni gazdák kezébe került.

MIT HOZ A JÖVŐ?

A statisztikai adatok szerint a jelen gazdasági folyamatai kedveznek a bortermelőknek, hiszen hazánkban a borivók már 2000-ben többen voltak, mint a sörkedvelők. A magyar lakosság körében a bort a férfiak 39 százaléka, a nők 17 százaléka fogyasztja, és kialakulóban van az étkezéshez, családi ünnepekhez, társadalmi kapcsolatokhoz kötődő igényes borkultúra. Bár az 1990-es években újra megalakultak a gazdák érdekvédelmi szervezetei, új típusú gazdasági szövetkezésre még nem került sor a bortermelők részéről. Ma a szőlészet-borászat jellemzően a családi pincészetekben folyik, amelynek eszközigényét, termelői kapacitásait, marketing módszereit és értékesítési piacait fáradtságos munkával, fokról-fokra igyekeznek a borosgazdák megteremteni, illetve fejleszteni. Szakmai körökben a jövőben fontosnak tartják egy önálló borvidéki palackozóüzem létrehozását, amelyben a gazdák is résztulajdonosok lehetnek és így kedvezőbb feltételek mellett vehetik igénybe a szolgáltatást. A minőségi borok hírnevének és a kitartó propagandának köszönhetően a Móri borvidéken is terjed a borturizmus, ma már számos, a borhoz kapcsolódó színvonalas rendezvényen vehetünk részt.
Számos gazda véli úgy, hogy a borászat fejlődését még ma is hátráltatja a túlzott adminisztráció és bürokrácia. Magyarország közeli csatlakozása az Európai Unióhoz sok jelenleg érvényes szabályt megváltoztathat, amely újabb alkalmazkodási kényszert jelent majd a bortermelők számára. Valószínű ezért, hogy a Móri borvidék gazdáinak szorgalmán és hozzáértésén, az önkormányzati vezetők segítő hozzáállásán túl főleg a magyar kormányzati és az EU döntéshozók szándékain múlik, hogy milyen lesz a Móri borvidék jövője, és ki tudja-e használni a belföldi, és az egységes európai piacon megnyíló értékesítési lehetőségeket.

A BORVIDÉK JELLEMZŐI ÉS HAGYOMÁNYAI

Szőlő- és borfajták

A Móri borvidék borai jellemzően fehérborok. A meghatározó fajta Ezerjó mellett a Leányka, a Tramini, a Rizlingszilváni, a Zöldveltelini és az Ezerfürtű a leggyakoribb szőlőfajták.
Az Ezerjó - amely ma már a hungaricumok közé tartozik - a 19. századi filoxéra-vészt követő újratelepítések során lett a fő szőlőfajta a borvidéken. A móri bor, így az Ezerjó is kemény, későn érő borfajta. A szüret utáni harmadik évben fejlődik ki teljes erejében, és ekkor érződik igazán egyéni íze. Kedvező időjárás esetén a szőlőfürtök aranysárgára érnek és csodálatos zamattal rendelkeznek. Különösen jó idő esetén a töppedt szőlőszemekből aszúbor készíthető, amely a hozzáértők szerint ízben és minőségben a tokaji aszúval vetekszik. "A móri bor meszes, aki issza eszes" tartja a mondás, pedig valójában a móri borok mésztartalma semmivel sem nagyobb, mint más magyarországi borvidékeken termett boroké. A móri borok férfias jellegüket magas savtartalmuknak köszönhetik, ez azonban mértékletes fogyasztás esetén nem okoz fejfájást, másnaposságot, mint a magas karbonát tartalmú borok.

A présházak és pincék

A szőlőhegyek legfontosabb építménye a présház és a pince. A különböző bortermő tájak eltérő történelmi fejlődése, az ott termelt borok jellemzői, a táj természeti adottságai mind-mind hatással voltak a présházak, pincék építésére. Az építtető személye is meghatározta, hogy paraszti, polgári, uradalmi vagy kifejezetten kereskedelmi célú pincészetet építettek elődeink. A 17-18. században Mórra betelepült sváb családok szőlőművelési kultúrájuk mellett sajátos présházépítési stílusukat is magukkal hozták. Ennek jellegzetessége a pince hossztengelyére merőleges présház, középen díszes, nagy ajtóval, kétoldalt szimmetrikusan elhelyezkedő egy-egy ablakkal. A présházon belül pedig a pihenőszoba és a kősúlyos faprés adja meg e présházak sajátos jellegét. A présházakból közvetlenül nyílik a borospince bejárata. A pincék boltozatos kialakításával érték el, hogy az se túl nedves, se túl száraz ne legyen, és tartsa a bornak leginkább megfelelő 10-14 °C közötti állandó hőmérsékletet.

A móri bálványprések

A borkészítés folyamata a szüret után a préseléssel kezdődik. A prések kialakítása, a préselés során alkalmazott technika is fontos jellemzője egy-egy borvidéknek. A Móri borvidék jellegzetes bálványpréseinek többsége a 18-19. században készült és becslések szerint még az 1960-as években is legalább 200 db ilyen sajtó működött a borvidéken. A vörös süttői mészkő alapból és bálványfából készült prések az egyes borospincéknek sajátos arculatot és rangot adtak eltérő méretüknek és díszítésüknek köszönhetően.

A kopaszmetszés

A Móri borvidék hagyományos karós szőlőiben még ma is alkalmazzák a borvidékre jellemző kopaszmetszést. A módszer lényege, hogy az első évben kihajtott és beérett vesszőket sárszemre metszik, vagy teljes egészében eltávolítják. A kopaszmetszéses művelésű tőkéken a fürtök közelebb kerülnek a nappal átmelegedő talajhoz, mely kedvező beérést és jobb minőséget biztosít. A módszer hátránya a fürtök nagyobb szennyeződése, amely a feldolgozás során okozhat többletmunkát.

Gicás szőlőkötözés

A Móri borvidékre jellemző hagyományos szőlőkötözési módszer a zsúpszalmás kötözés, amelyet Móron és környékén "gica" néven ismernek. A rozsszalmából készült, kb. 80 cm hosszú kévékbe kötött gicával a szőlőkben általában évente háromszor kötöztek. A gicás kötözés után a szőlőtőkék sajátosan esztétikus, hengeres alakot kapnak.

Kulturális hagyományok

- Bornapok és borünnepek

A borvidéken Móron és Csákberényben minden évben októberben rendeznek bornapokat, de természetesen szeptemberben a Csókakői Napokon és a Pusztavámi Szüreti Napokon is a bor az egyik főszereplő. A bor ünnepét a településeken látványos szüreti felvonulással, zenei programokkal, táncbemutatókkal, bálokkal és mulatozással kötik össze. A Móri Bornapok a 20. század végére nemzetközi hírnévnek örvendő rendezvénynyé vált. Évről-évre több tízezer látogató számára nyújt rendkívül sokrétű hagyományőrző, kulturális, sport és szórakoztató programokat. A rendezvény ideje alatt borutca tart nyitva, ahol a borvidék termelői kínálják legjobb boraikat. A Móri Bornapok legnagyobb érdeklődésre számot tartó látványosságai a borkirálynő választás, a színpadi műsorok, a szüreti felvonulás és a rendezvényeket záró ünnepi tűzijáték. A Móri Bornapok ideje alatt minden páros évben Nemzetközi Fúvószenei Fesztivált is rendez a Móri Fúvószenei Egyesület.
- Az újbor ünnepe

Európa mediterrán tájain már októberben ihatók az újborok, a magyar éghajlati viszonyok közötti borkészítésnél viszont jellemzően novemberben fejeződik be a bor kiforrásának időszaka. A feljegyzések szerint már régi őseink is Szent Márton neve napján ünnepelték az újborok megszületését. Német nyelvterületről terjedt el az a hagyomány, amely az újborok lefejtését, megkóstolását libaételek fogyasztásával kötötte össze. A német betelepülésnek köszönhetően a Márton-nap a Móri borvidéken még fokozottabb jelentőséggel bír, mivel ehhez kötődik a németség nemzetiségi ünnepe is.

Hagyományőrző szervezetek

- Mór és Pusztavám Közös Hegyközség
  Mór, Zrínyi u. 36. Tel./fax.: 06/22/404-143
- Móri Borvidék Hegyközségi Tanácsa
  Mór, Zrínyi u. 36. Tel: 06/22/422-030
- Brindisi Szent Lőrinc Borrend
  Mór, Zrínyi u. 36. Tel./Fax: 06-22/404-143
- Borbarát Hölgyek Egyesülete
  Mór, Arany J. u. 4. Tel.: 06/30/2272-832
- Vértesalja Közös Hegyközség
  Csákberény, Hősök tere 41. Tel: 22/564-100

Kedves Borbarátok!
Örömmel tudatjuk Önökkel, hogy 2003. tavaszától a Móri borvidék a világhálón is bemutatkozik.
Ízelítő a tartalomból:
• móri bortörténelem
• a borvidék díjnyertes borai
• borkirálynők bemutatása
• borversek, bordalok
• boros legendák
• borszakértők szótára...
Rügyfakadáskor látogasson el Ön is az új honlapra a www.moribordivek.hu cím alatt!

Bemutatkozik a Mór és Pusztavám Közös Hegyközség

Az 1995-ben megalakult Mór és Pusztavám Közös Hegyközség jelenleg 470 hektár területen 1300 taggal működik tagjai érdekében és szolgálatában. A Hegyközség törvényi felhatalmazás alapján részletes nyilvántartást vezet a szőlőművelésről, a pincekataszterről. Segíti a jövedéki törvény betartását, a vámszervek felé benyújtandó bevallások, elszámolások elkészítését. Szőlő és borszármazási bizonyítványokat, továbbá szőlőkivágási és telepítési engedélyeket ad ki a kérelmezőknek. Határszemléken ellenőrzi a szőlőültetvényeket és az utak állapotát. Pályázatok elkészítésével, benyújtásával segíti elő az utak és vízelvezetések fejlesztését. Folyamatosan részt vesz a Móri Bornapok szervezésében, borversenyek rendezésével, marketingeszközökkel segíti a borvidék népszerűsítését. A Hegyközség vezetői az elnök, alelnök és a 6 fős választmány, akik munkáját a felügyelőbizottság és az évente összehívott közgyűlés ellenőrzi.

A hegyközség elnöke: Tálos Tamás
Hegybíró: Friedl Károly
A hegyközség címe:
Mór és Pusztavám Közös Hegyközség
8060 Mór, Zrínyi u. 36. Telefon:22/404-143
Fogadóóra: hétfő 13-17-ig, kedd: 8-12 óráig

A hegyközség tagjai közül a felsorolt gazdák nyitott pincéikben szíves vendéglátással és jó boraikkal várják a Tisztelt Vendégeket:

Pincegazda:	Címe:	Telefon:
1. Balázs Sándor	Mór, Pincesor u. 68.	30/9369-689
2. Bozóky Pincészet	Mór, Pince u. 22.	22/407-797
3. Frey Szabolcs	Mór, Ezerjó u. 9.	22/406-124
4. Friedl Károly	Mór, Pincesor u. 39.	22/407-570
5. Geszler József	Mór, Zrínyi u. 25.	22/407-721
6. Gruber István	Mór, Hársfa utca	22/406-842
7. Iván János	Mór, Pince u. 6.	22/408-782
8. Molnár József	Mór, Pince u. 40.	22/407-166
9. Lincz István	Mór, Zrínyi u. 21.	22/409-031
10. Szabó Gyula	Mór, Vénhegyi u. 3.	22/406-399
11. Trischberger R. László	Mór, Bartók B. u. 20.	22/407-777

EZERSZÓ - BEMUTATKOZIK A MÓRI BORVIDÉK Mór és környéke közéleti és információs kiadványa Nyt. szám: 17.064/1998 Felelős kiadó: Ezerszó Bt. Szarka Attila ügyvezető Mindennemű utánközlés csak a kiadó engedélyével lehetséges! A kiadvány anyagát a www.morpont.hu kistérségi honlapon is közzétesszük.
A különszámot szerkesztette: Buza Emő Grafikus tervezés és nyomdai előkészítés: Szarka Attila Hirdetésszervezők: Deák Péter és Buza Csilla A kiadó címe: 8061 Mór, Szent I. tér 7. Pf.: 28. Telefon: 22/562-380 Fax: 22/562-382 Internet: www.ezerszo.hu E-mail: mail@ezerszo.hu